

VÄGPLAN

E45/E16, korsningsåtgärder Vägsjöfors mm

Torsby kommun, Värmlands län

PM Landskapsanalys med gestaltungsprogram

2020-03-18

Trafikverket

Postadress: Box 1015, 652 26 Karlstad

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Vägplan, E45/E16, korsningsåtgärder Vägsjöfors mm,
PM Landskapsanalys med gestaltningsprogram,

Författare: Elin Larsson, Sweco

Dokumentdatum: 2020-03-18

Ärendenummer: TRV 2018/4646

Version: 01.00

Kontaktperson: Jonas Brandt, Trafikverket

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Projektet.....	4
1.2 Ändamål och projektmål.....	4
2. Förutsättningar	6
2.1 Det omgivande landskapets huvuddrag.....	6
2.2 Karaktärsområden	6
2.3 Strukturanalys.....	9
3. Gestaltungsavsikter	10
3.1 Vägens inre och yttre rum.....	10
3.2 Generella avsikter.....	11
3.3 Karaktärsspecifika avsikter	11
4. Förslag för gestaltningen	12
4.1 Utformning.....	12
5. Uppfyllelse av gestaltungsavsikter.....	13
5.1 Generella avsikter.....	13
5.2 Karaktärsspecifika avsikter	13
6. Källförteckning	14

1. Inledning

1.1 Projektet

E45 och E16, som har gemensam sträckning mellan Torsby och Malung, är viktiga nationella transportstråk för långväga person- och godstransporter. E45 sammanbinder södra Sverige med Norrlands inland och E16 förbinder Oslo med Gävle via Värmland och Dalarna.

Trafikverket planerar för att förbättra trafiksäkerhet och framkomlighet på E45/E16 genom Vägsjöfors. Vägarna har varierande standard och är bitvis smala och kurviga. Vid Vägsjöfors, cirka 17 km norr om Torsby, finns ett trevägsskäl där huvudvägen (E45/E16) inte är genomgående. Korsningens utformning medför brister i trafiksäkerhet och framkomlighet.

Söder om de två korsningarna passerar E45/E16 genom Överbyn där det finns bostäder och verksamheter (bland annat en bensinstation och en campingplats) nära vägen. Mellan dessa målpunkter rör sig oskyddade trafikanter. De samsas i dagsläget med fordonstrafiken i körfälten eftersom vägen saknar vägrenar eller separerad gång/cykelväg. Detta är en trafiksäkerhetsrisk med risk för allvarlig konsekvens, en kollision mellan fordonstrafik och oskyddade trafikanter löper stor risk att medföra allvarliga skador/dödsfall.

Befintliga busshållplatser i Överbyn, två i vardera riktningen, saknar plattformar och väderskydd. Det saknas även säkra gångvägar till hållplatserna. Detta utgör en trafiksäkerhetsbrist för de resande.

Projektet omfattar:

- ny sträckning av E45/E16 väster om Tätorten så E45/E16 blir genomgående.
- ombyggnad av korsningen mellan E45/E16 och väg 954 så att avsvängande trafik från E45/E16 får ett separat körfält att vänta i.
- ombyggnad av korsningen mellan E45/E16 och Hovfjällsvägen så att avsvängande trafik från E45/E16 får ett separat körfält att vänta i.
- upprustning av busshållplatser vid Överbyn och Norra Överbyn i form av förbättrad hållplatsstandard och tillgänglighetsanpassning för av- och påstignande.

1.2 Ändamål och projektmål

Ändamålet med projektet är att öka trafiksäkerheten och framkomligheten längs aktuell sträcka samt skapa bättre pendlingsmöjligheter för att främja den regionala utvecklingen.

Projektmålen som formulerades i den förenklade ÄVS:en från 2015 har bearbetats vidare vid vägplanens målbildsseminarium 2018-02-14 till följande:

- Förbättring av framkomlighet, trafiksäkerhet och tydlighet i korsningarna E16/E45-väg 954 samt E45/E16 -Hovfjället.
- Förbättrad tillgänglighet till kollektivtrafiken.
- Bevara landskapets karaktärsdrag.

Teckenförklaring

--- Utredningsområde

2. Förutsättningar

2.1 Det omgivande landskapets huvuddrag

Landskapet är beläget i Ljusnans dalgång som sträcker sig från norrut från Fryken öster om Torsby. Projektområdet ligger öster om Nedre Brocken i landskapstypen Värmländsk dalbygd på gränsen till Finnbygden. Vägsträckan går på isälvssediment i söder för att övergå till lera och morän samt torv vid Herrgårdsmossen i norr. Torv finns även öster om E45/E16 mellan strax sydväst om Tätorten. Den gamla vägen följer isälvssedimenten och europavägen skär av den vid Överbyn. Berggrunden består av ryolit i söder för att övergå till granit strax norr om Hovfjällsvägen. Här finns även en förkastning i berggrunden liksom vid sträckans start i söder, vid Överbyn. Riktningen på förkastningarna och skiftningarna i berggrunden är sydöst till nordvästlig eller vice versa. Vattnet avvattnas för huvuddelen av aktuell vägsträcka mot nordväst. Förutom vid Överbyn där den avvattnas öster- och västerut.

Gårdsmiljöerna utgår ifrån de traditionella vägarna som finns i området. Traditionellt sett så färdades man förr på åsar. I detta fall reste människor utmed sjön Nedre Brocken upp till Vägsjöfors. Men även nuvarande väg E45/E16, mellan Överbyn och upptill nuvarande vägskaft mellan europavägen och väg 954, går i ungefärlig sträckning som en av de äldre vägarna. De flesta husen ligger lokaliserade med en långsida parallellt med europavägen men några i området.

2.2 Karaktärsområden

Området kan i sig beskrivas som ett småskaligt jordbrukslandskap omgiven av hög terräng. Landskapet är naturskönt med fyra olika karaktärsområden som beskrivs nedan:

Överbyns bymiljö

Överbyn är en bymiljö som har växt fram på en ås som har en underliggande grundvattenförekomst. Ett av de gamla husen som finns med på Häradsökonomiska kartan från år 1883-1895 är skolhuset vid den traditionella korsningspunkten. Det tidigare skolhuset ligger med sydvänd framsida och med långsidan rätvinklig mot E45/E16. I Överbyn finns i nuläget en camping, drivmedelsstation, återvinningsstation samt ett vandrarhem. Intill vägen finns även busshållplatser. Området omges av vegetation som domineras av tall, gran och björk. Landmärken eller orienteringspunkter i området är skolhuset som har utsmyckats med snickarglädje och en lada som hör till campingen som ligger mycket nära vägen.

Kvaliteter/potentialer i karaktärsområdet:

Stora tallar som ger karaktär åt området.

Gammalt skolhus med snickarglädje.

Gammal lada som ligger nära väg.

Utmaningar i karaktärsområdet:

Mycket asfaltsytor och trångt intill väg på västra sidan om E45.

Småskaligt jordbruksmark

Inom området finns randbebyggelse som främst är lokaliserat öster om E45/E16. Anslutning till E45/E16 sker genom direktuppfart från fastigheterna. Gårdslägen ligger orienterade med en framsida mot vägen eller mot söder. Framgården är placerad på en låg höjd i utredningsområdets norra ände vid vägskälet mellan väg 954 och E45/E16. Gården syns väl när man färdas från öster och fungerar som ett landmärke. Jordbruksmarken är plan eller svagt sluttande, och avdelas med öppna diken som här och där är beväxta av buskar.

Bild 2. Utsikt över landskapet från öster vid vägskälet mellan E45/E16 och väg 954.

Kvaliteter/potentialer i karaktärsområdet:

Gårdar med uppväxt vegetation.

Naturskön utblick mot Hovfjället.

Utmaningar i karaktärsområdet:

Åtgärder kan sönderdela åkermarker vilket kan leda till ytterligare igenväxning av åkermarken.

Villaområdet Tätorten

Tätorten är ett villaområde som utgörs av bostäder byggda enligt en byggnadsplan. Villorna är mestadels en- och en halvplanshus med trädgårdar. Intill vägen skiljs delar av området med en bård av gräs eller skog. Några bostäder är även randbebyggelse med direktutfarter mot E45/E16. Här finns även Hovfjällsvägen som leder upp till skidanläggningen på Hovfjället.

Kvaliteter/potentialer i karaktärsområdet:

Bebyggelsen är till stor del avskild från vägen.

Omgivande landskap är öppet med utsikt över sjö och berg.

Utmaningar i karaktärsområdet:

Åtgärderna kan ge stor påverkan på randbebyggelsen vid Tätorten eftersom de ligger nära vägen.

LANDSKAPSANALYS, Karaktärsområde och strukturanalys

Stråk för gående och cyklister/led

Naturskön utblick

Målpunkt

Trädrad/allé

Landmärke

Villaområdet Tåtorten

Skogsmark söder om Hovfällsvägen

Småskalig jordbruksmark

Överbyns bymiljö

© Geodatasamverkan och Sweco

0 200 400 meter

Bild 3. Landskapsanalys med karaktärsområden och strukturanalys.

Skogsmark söder om Hovfjällsvägen

Området består av en blandning av barr- och lövskog med en sankmark inuti. Enligt jordartskartan är området beläget på lera-silt, organisk jordart och morän. Området har sedan slutet av 1800-talet blivit mer och mer skogbevuxet. Delar av området har tidigare varit åkermark.

Kvaliteter/potentialer i karaktärsområdet:
Delar av skogen har ett naturmiljövärde.

Utmaningar i karaktärsområdet:
Att minska påverkan på naturmiljön även om åtgärden påverkar dem.

2.3 Strukturanalys

En strukturanalys har gjorts i projektet se Bild 3. Analysen utgår från Kevin Lynch metod i Image of the city. Analysen har utförts utan medborgarinverkan. Vid samråd bör dock analysen redovisas för att kunna inhämta ytterligare kunskap om området. Samrådet bör ta in information om hur landskapet nyttjas till vardags.

Följande nyckelelement har tagits in i analysen:

- Stråk för människor
- Målpunkt
- Trädrad
- Landmärken

Stråk för människor är leder som är frekvent använda passager för människor.

Målpunkter är platser som är av intresse för många personer att röra sig till.

Utblickar ger möjlighet för trafikanter eller åskådare att visuellt överblicka landskapet.

Trädrad är en eller två rader med träd som skiljer av rummet som en grön vegetationsskärm.

Landmärken är element som utmärker sig på grund av sin höjd, storlek, sitt historiska värde eller affektionsvärde. De kan ha betydelse för hur människor orienterar sig i landskapet.

3. Gestaltungsavsikter

Projektet kommer att medföra att landskapsbilden påverkas och upplevelsen av vägen förändras för både trafikanter och de som vistas intill vägen. Nedan ges en beskrivning av de gestaltungsavsikter och mål som gestaltungsarbetet för vägsträckan syftar till att uppnå.

3.1 Vägens inre och yttre rum

I projektet finns två viktiga övergripande aspekter som gestaltningen har att relatera och ta hänsyn till: trafikantupplevelsen och åskådarperspektivet.

Trafikanten sitter i bilen och betraktar landskapet genom bilrutan och i rörelse. För trafikanten är det övergripande viktigare än detaljerna. Resenären ser siktlinjerna ut i landskapet och upplever de stora strukturerna, som skogsdungar, berg och bebyggelseområden. För trafikanten är det viktigt att kunna orientera sig och i god tid upptäcka vägmärken och oskyddade trafikanter. Den som kör har sitt fokus i första hand på vägen och dess absoluta närområde. En eventuell medtrafikant har större möjlighet att vända blicken ut i landskapet.

Vägen och omgivningen upplevs även av den som vistas i området, åskådaren. Den kan stanna upp, uppleva detaljer så som exempelvis specifika arter av träd. Även för denna grupp är det viktigt att kunna överblicka trafiksituationen för att känna sig trygg och bekväm.

Det övergripande målet med utformningen av det yttre rummet är att anpassa ombyggnaden av vägen till värden och strukturer i det omgivande landskapet. Avsikten med gestaltningen är att skapa en så tilltalande miljö som möjligt för betraktaren vid sidan av vägen. För betraktaren av vägen har, liksom för trafikanten, vägens plan och profil, utformningen av slänter och skärningar och eventuell vägutrustning stor betydelse. För den aktuella vägsträckan är det framförallt de som bor utmed vägsträckan och använder området runt omkring vägen, som kommer påverkas av vägprojektet.

En god resa innehåller inslag som gör att trafikanten upplever både vägen och dess omgivningar på ett positivt sätt till exempel genom att bjuda på vackra utblickar och en omsorgsfullt utformad miljö. Detaljer i vägrummets utrustning eller ytskikt ska harmoniera med varandra och med omgivningen. I gestaltningen av det inre rummet eftersträvas en konsekvent och tydlig utformning som underlättar trafikantens

orienterbarhet och bidrar till ett mer trafiksäkert körbeteende. Med hjälp av utblickar och landmärken kan trafikanten känna igen sig och i god tid fatta beslut om vägval. En konsekvent utformning av vägrummets utrustning, vägvisning och övrig information, kan begränsa störande inslag och göra det lättare för trafikanten att orientera sig. Vägens inre rum kan också präglas av en medveten användning av vegetation för att inrama, skapa utblickar eller skärma av vägrummet mot omgivande landskap.

3.2 Generella avsikter

Åtgärderna bör utformas så att de skapar en helhet med omgivande miljö och anpassas till landskapets karaktär.

Delar åtgärder landskapet bör angränsande mark utformas så att en helhet skapas. Detta kan innebära att mark ändrar användningsområde, ex från skogsmark eller vice versa.

Sidoområdenas form och utseende ska upplevas som en del av omgivningen. De ska utformas så att de möjliggör en enkel och pålitlig drift så att svårskötta impedimentytor med risk för igenväxning undviks.

3.3 Karaktärsspecifika avsikter

Överbyns bymiljö och Villaområdet Tätorten

Bebodda bostadshus bör värnas eftersom bygden är en avfolkningsbygd.

Småskaligt jordbruksmark

Utblickar i det småskaliga jordbrukslandskapet ska värnas.

Markslag bör hållas sammanhängande så att små ytor som ger mindre brukningsvärde undviks. Detta kan innebära att markslaget ändras på små områden.

Skogsmark söder om Hovfjällsvägen

Skogskaraktären ska bibehållas med närhet till vägen. Detta visar även på den skogsbygd som omger dalbygden.

4. Förslag för gestaltningen

4.1 Utformning

Principsektioner

Sidoområdet utformas i sitt grundutförande utan sidoräcke och med lutning 1:3 i vägens innerslänt och öppna diken. Där vägen ligger på bank utformas vägen enligt typsektion 2 med banksläntslutning 1:3, se Bild 4. Slänterna rundas av mot omgivande terräng med en radie av 5 meter. Vägen dimensioneras för 60 km/h vilket medför att säkerhetszonens bredd är 3 meter och högsta bankhöjd utan räcke är 5 meter.

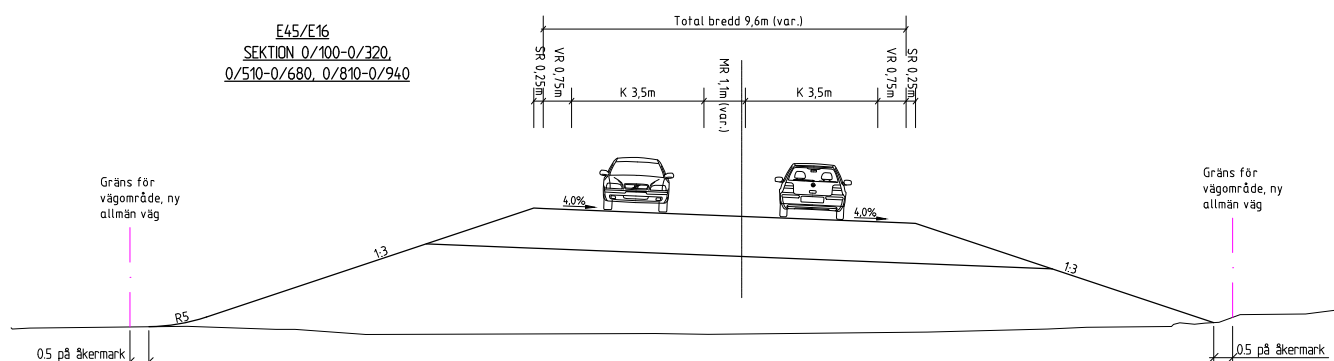

Bild 4. Typsektion 2 med bankslänt,

Belysning

Vägen mellan Överbryn till vägskalet vid Vägsjöfors föreslås belysas. Belysningen ska utformas så att bländning undviks. Ljuskällan ska ha god färgåtergivning. Belysningsstolpar placeras öster om E45/E16 så att utblicken mot berget störs så lite som möjligt.

Busshållplatser

Busshållplatserna i Överbryn och Norra Överbryn föreslås byggas om och tillgänglighetsanpassas för av- och påstigande resenärer. Busshållplatserna i södergående riktning föreslås utrustas med väderskydd medan busshållplatserna i norrgående riktning endast förses med en hållplatsskylt.

Busshållplatsen på västra sidan E45/E16 i Överbryn föreslås skjutas något norrut jämfört med dagsläget. Detta för att plattformen föreslås kunna fungera som gångstråk mellan campingen och bensinmacken framöver. Vid busshållplatserna i Norra Överbryn föreslås en passage med refug över E45/E16.

Bullerskyddsåtgärder

Utmed sträckan har ett antal bullerskyddsåtgärder föreslagits. I de fall där fasadåtgärder och avskärmade uteplatser blir aktuellt ska de utformas i samklang med byggnadens färg- och formspråk. Avskärmning ska inte uppfattas som ett självständigt byggnadsverk. Vägnära bullerskyddsskärmar föreslås utformas i röd slamfärg.

Vegetation

Avbaningsmassor ska återföras för en snabbare etablering av vegetation. Avbaningsmassor återförs till det karaktärsområde som den tas från. Om massor inte räcker till ska en jordmån som liknar den befintliga användas. Massor från områden med invasiva arter, exempelvis lupin, får inte användas.

Avvattning

Avvattningen sker mestadels i öppna vägdiken för att minimera underhåll och öka infiltration av vatten.

Trumändar ska utformas snedskurna till samma lutning som slänt för bästa landskapsanpassning och för bättre trafiksäkerhet. Är trummorna färgade ska kulören väl smälta in i landskapet även på insidan av trumman.

Utrustning skyltning

Skyltar placeras så att inte utsikten från vägen västerut mot Hovfjället och Framgården i vägskälet inte döljs vid körning mot väster från Malung.

5. Uppfyllelse av gestaltungsavsikter

5.1 Generella avsikter

Åtgärder kommer att kunna utformas som en helhet med omgivande miljö. Däremot kan de inte till fullo anpassas till landskapets karaktär eftersom förslaget kommer att påverka en odlingsmark i utredningsområdets norra del. Sidoområdenas form och utseende vid nysträckningen kan inte fullt smälta in i landskapet eftersom väglinjen behöver anpassas till befintliga vägar. Landskapet är varierat och övergår snabbt från en svacka till en mindre höjd. Detta behöver studeras vidare i kommande skede för att anpassa landskapet till vägens profil och kompensera för förlust av brukbar odlingsmark. Detta föreslås göras med hjälp av terrängmodellering intill vägen och görs i samråd med markägare.

5.2 Karaktärsspecifika avsikter

Överbys bymiljö och Villaområdet Tätorten

Bostadshus och boendemiljö har värnats och karaktären ändras i och med att funktionen av vägen ändras genom norra delen av Tätorten.

Småskaligt jordbrukslandskap

Utblicken i vägskälet där E45/E16 svänger av österut mot Malung kommer att påverkas av en ny vägdragning. Utsikten med berget i fonden kommer att ändras något. Utrustning kan placeras så att påverkan blir mindre genom föreslagna åtgärder.

Skogsmark söder om Hovfjällsvägen

Skogskaraktären kan bibehållas med närhet till vägen. Detta kommer att bli tydligare idag.

6. Källförteckning

Antonson Hans. (2006). Landskapets karaktärsdrag - en beskrivning för infrastruktursektorn. Publikation 2006:33. Vägverket.

Lynch, Kevin. (1960). Image of the city. MIT Press.

Lantmäteriet (u.å) Tillgänglig: <https://kartbild.com/#14/60.2766/13.0545>

Lantmäteriet (u.å). Tillgänglig: www.lantmateriet.se

Sveriges geologiska undersökning (u.å). Tillgänglig: www.sgu.se

Trafikverket, 2014. Handbok för gestaltningsarbete och gestaltningsprogram i infrastrukturprojekt. Tillgänglig: https://www.trafikverket.se/contentassets/5fac6ff7e66b45cc960358a7a98a6350/handbok_for_gestaltningsarbete_och_gestaltningsprogram_i_infrastrukturprojekt.pdf

Trafikverket, 781 89 Borlänge. Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se